

VNONCW

125 jaar

Autoriteit Consument en Markt
Directie Energie
Postbus 16326
2500 BH DEN HAAG

CONCEPT

Briefnummer
25-123521

Den Haag
07 augustus 2025

Onderwerp
Zienswijze m.b.t. het Ontwerpbesluit
prioriteringsruimte transportverzoeken
(zaaknummer: ACM/25/194782)

Telefoonnummer
+ [REDACTED]
E-Mail
[REDACTED]@vnoncw-mkb.nl

Geachte directie,

Wij maken graag gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het ontwerpbesluit prioriteringsruimte transportverzoeken (hierna: "Prioriteringskader"). Voordat we ingaan op het prioriteringskader willen we suggesties doen om de wachtrijen op korte termijn te doen verdwijnen of fors te verkorten.

Daadkrachtig verkorten van wachtrijen vraagt om een andere aanpak

We gebruiken deze gelegenheid om aan te geven hoe ongewenst de huidige situatie is. De lange en groeiende wachtrijen, de toenemende wachttijden en de onzekerheden over wanneer netcongestie is opgelost, zijn een grote rem op de groei van bedrijven, op nieuwe vestigingen en de mogelijkheden om te verduurzamen. Dit ondermijnt het Nederlandse investeringsklimaat, dat zich al op een hellend vlak bevindt.

Het feit dat er snel groeiende wachtrijen voor nieuwe transportverzoeken van elektriciteit zijn en we in een situatie zijn met beland met discussies welke functies hierbij geprioriteerd zouden mogen worden, is zeer onwenselijk. Het is een symptoom van onvoldoende succes bij de aanpak van netcongestie.

Met de wachtrijen en de noodzaak tot prioriteren bevinden we ons in een economische situatie die zeer onwenselijk is. We zijn van mening dat we ervoor moeten zorgen dat we de wachtrijen snel weten te verkorten en willen de volgende mogelijkheden onder de aandacht brengen en vragen deze mee te nemen in de activiteiten van de ACM. Als er geen of kortere wachtrijen zijn, dan worden de prioriteringsvragen minder belangrijk. We zien voor het verkorten een aantal mogelijkheden:

- **Ga bij congestieonderzoek uit van lagere groeicijfers.** De groeiscenario's, die netbeheerders in Nederland hanteren bij congestieonderzoeken, zijn gebaseerd op een extreem hoge groei van elektriciteitsgebruik. De 2025 scenario's van NBNL veronderstellen 170 TWh elektriciteitsgebruik in 2030; dat is een groei met 7% per jaar ten opzichte van het elektriciteitsgebruik terwijl dit de laatste 20 jaar vrijwel constant is

gebleven op 110 TWh¹. Er is wel groei door het laden van elektrische auto's en warmtepompen maar daar staan andere effecten zoals besparing bij verlichting en witgoed tegenover. Ook een aanzienlijk deel van de transportverzoeken gaat in de praktijk niet door, bijvoorbeeld omdat de business case niet rond komt. Het netto effect bleek *geen* groei te zijn. Het gebruik van te hoge aannames leidt ertoe dat de netten in gebieden onterecht als vol worden bestempeld. Dit werkt overigens contraproductief: groei komt er niet. Wij roepen ACM op om de groeiramingen die netbeheerders ten behoeve van congestieonderzoeken maken kritisch te analyseren. Veel congestie lijkt vooral op papier te bestaan en toch worden bedrijven op wachtrijen geplaatst met hun transportverzoeken. Die wachtrijen kunnen worden verkort of worden opgeheven. We raden aan gebruik te maken van de groei-inschattingen uit de KEV van het PBL; dat zijn de best onderbouwde rekenmodellen.

- **Overweeg andere principes voor het toekennen transportvermogen dan via FCFS.** Wachtrijen en schaarste lokken bij het FCFS-principe uit dat er nog meer aanvragen worden gedaan; het is een prikkel om "handdoekjes te leggen". Als een bedrijf dat niet doet, dan staan ze achteraan in de rij als ze ooit willen uitbreiden. Door op voorhand een aanvraag te doen creëren zij een wachtrijpositie en die optie kan waardevol blijken. Het is dus zeer de vraag of FCFS het beste principe is. We zien dat andere landen weg bewegen bij FCFS. Zo heeft het Verenigd Koninkrijk begin dit jaar in de Connections Reform het "first ready, first connected" principe geïntroduceerd en daarbij zijn projectrijpheid, systeemefficiëntie en bouwsnelheid leidend. Het VK kende veel speculatieve of niet-uitvoerbare aanvragen. De aanpassingen zijn er onder ander op gericht om de wachtrij op te schonen en verkorten, realistische projecten voorrang geven en het aansluitproces transparanter te maken. De aanpassingen zijn overwegend positief ontvangen. Ook in andere landen wordt er anders omgegaan met het toekennen van transportcapaciteit en we kunnen daar lering uit trekken. We zijn in Nederland gewend aan FCFS, maar dat wil niet zeggen dat het niet beter anders kan. We verzoeken de ACM om het FCFS-basisprincipe voor toekenning van transportvermogen te evalueren en andere principes zoals in andere landen worden toegepast, te overwegen.
- **Bied meer inzicht in de wachtrijen en de veiligheidsmarges in het net.** Het geboden inzicht in de wachtrijen voor aanvullend elektriciteitstransport is buiten de netbeheerders zeer beperkt. Er is niet bekend hoe de verdeling van de wachtrij over sectoren is, wat de ernst en aard van de krapte in gebieden is en hoe er met veiligheidsmarges wordt omgegaan. We vernemen van bedrijven op bedrijventerreinen dat als er ergens echt krapte zit op het net, bijvoorbeeld bij een extreme weersituatie, dat er sprake is van community sense. Bedrijven kunnen en willen elkaar helpen, maar dan is wel inzicht nodig wat de te verwachten penibele situatie op het net is, en wanneer verwacht wordt dat die zich voordoen, en ook wat flexibiliteitsactie van een bedrijven opleveren voor de mogelijkheden van andere bedrijven om aan te sluiten. Nu is dat inzicht er niet. We vragen de ACM om ervoor te zorgen dat de netbeheerders veiligheidsmarges en wachtrijen hanteren die overeenkomen met de praktijk.

Geringe inzicht in de wachtrijen bemoeilijkt de beoordeling van het prioriteringskader

We willen aangeven dat het geringe inzicht in de wachtrijen het opstellen van een zienswijze bemoeilijkt. Het is immers niet inzichtelijk wat de consequenties zijn van prioriteren. Onduidelijk is welke functies met grote volumes op de wachtlijst staan en, als deze prioriteit zouden krijgen, wat de gevolgen voor wachttijden zijn voor de bedrijven met aanvragen die niet in aanmerking komen voor prioriteit.

¹ Zie CBS, <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/84575NED/table>

Eenvoud en uitvoerbaarheid bij prioritering als uitgangspunt

Dan gaan we over het naar het prioriteringskader. Wij vragen de ACM nadrukkelijk om het prioriteringskader en de aanvraagprocedure zo eenvoudig en uitvoerbaar mogelijk te houden. De maatschappelijke opgave bij netcongestie vraagt om snelheid. Een groot aantal activiteiten die in aanmerking komt voor prioriteit en zware bewijsregimes met bestuurlijke verklaringen, tabellen en toetsingscriteria vergen veel capaciteit bij de netbeheerders en vertragen de uitvoering. Dit vergroot de kans op fouten en vertragingen en ondermijnt het vertrouwen in het systeem.

De beoordeling door netbeheerders moet helder, eenduidig en praktisch zijn. Het voorstel maakt de aanvraagprocedures en toetsing complex, zeker gezien het al moeizame presterende vermogen van netbeheerders om reguliere transportaanvragen en congestiecontracten af te handelen.

Beperk het kader tot wat noodzakelijk is

Wij begrijpen en ondersteunen de voorrang voor congestieverzachters en vitale processen. Congestieverzachters dragen aantoonbaar bij aan verlichting van de schaarste. Het belang van vitale processen, zoals gedefinieerd door de NCTV, is door de bedreigingen in de wereld toegenomen. En wij ondersteunen dat dergelijke vitale processen op voorrang moeten kunnen rekenen. We zien dat de ACM vrij restrictief is geweest bij het prioriteren van basisvoorzieningen en we ondersteunen dit.

Woningbouw en verzwaren aansluitingen bestaande woningen

Nieuwbouw van woningen als basisbehoefte ondersteunen wij. Er is een woningtekort en wonen is een basisbehoefte. Over de bestaande woningen hebben we vragen. We zien bij de toetsing in het ontwerpbesluit dat het verzwaren van bestaande aansluitingen niet is getoetst en vragen ons af hoe hiermee zal worden omgegaan. Wordt dit altijd gezien als een basisbehoefte los van het achterliggende doel van de verzwarende, of is het alleen een basisbehoefte als het om verzwarende gaat ten behoeve van verduurzaming? Maar hoe zit het dan met de bewijslast en wat halen we ons op de hals als individuele woningen die verzwarende wensen individueel getoetst moeten worden? Om tot een oordeel te komen zouden we willen weten hoeveel ruimte er op de wachtlijsten komt als de reservering voor bestaande woningen zou vrijvallen en ook hoe groot de administratieve last is als woningen voor verzwarende bewijsmateriaal moeten leveren en dit beoordeeld moet worden.

Datacenters

We onderkennen dat de afweging bij datacenters complex is omdat er een relatie is tussen datacenters en vitale processen en basisbehoeften. Enerzijds maken organisaties voor de afwikkeling van vitale processen gebruik van datacenters en telecomnetwerken. Anderzijds zien we dat maar een gedeelte van de processen die bij datacentra is ondergebracht vitale processen zijn. En we verwachten dat er veel nieuw vermogen voor datacentra op de wachtlijsten staan, en dat een eventuele prioritering grote consequenties heeft voor de wachttijd van andere bedrijven op de wachtlijsten. Ook hier is meer inzicht nodig om tot een beoordeling te komen.

Reactie op consultatievragen

Consultatievraag 1 – Uitzonderingsmogelijkheid (hardheidsclausule):

Dit ondersteunen wij in beginsel, mits dit strikt, transparant en terughoudend wordt toegepast. Het zou niet moeten gaan om een heronderhandeling per geval. We denken dat het in eerste instantie van toepassing zou kunnen zijn bij nieuwe inzichten over vitale processen. De beoordeling zou moeten liggen bij onderdelen van vakdepartementen die betrokken zijn bij nationale veiligheid.

Consultatievraag 2 – Congestieverzachtters:

Maatwerk is zinvol, mits objectieve criteria vooraf zijn vastgesteld. Het moet terughoudend worden toegepast en alleen als het om significant groter congestieverzachtters gaan. Laat netbeheerders dit niet ad hoc invullen. Dat leidt tot rechtsonzekerheid.

Tot slot

Wij roepen de ACM op het ontwerpbesluit aan te passen met focus op eenvoud, uitvoerbaarheid en snelheid. Enige prioritering is begrijpelijk, maar wordt pas effectief als het proces in de praktijk werkt. We roepen ook op om dat er meer inzicht komt in de wachtrijen, zodat de consequenties van prioriteringskeuzes helder is en dit bij afwegingen kan worden meegenomen.

Verder roepen we de ACM op om met prioriteit manieren uit te werken, zoals in het eerste deel van deze brief geschetst, om de wachtrijen op korte termijn daadkrachtig te verkorten. We denken graag mee over de uitwerking ervan.

Met vriendelijke groet,

